

Ärende: VN/33943/2025

Utkast till regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av universitetslagen, yrkeshögskolelagen, 4 § i lagen om studiestöd och 2 § i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (examen inom öppen högskoleundervisning)

Lausunnonantajan lausunto

Er allmänna syn på propositionen samt en sammanfattning av huvudpunkterna i ert utlåtande

Yrkeshögskolan Arcada stöder inte regeringens förslag som det nu läggs fram. Förslaget är motstridigt och det förblir otydligt vilket problem den tilltänkta reformen förväntas lösa. Målet är att öka mängden högskoleutbildade men målgruppen i förslaget verkar vara personer som redan har en högskoleexamen och är etablerade i arbetslivet. Samtidigt finns det en uttalad förväntning på att individer inte ska behöva ha flera examina på samma nivå och därför har konceptet med kontinuerligt lärande etablerats för att säkerställa kompetensutveckling och livslångt lärande.

Ett troligt scenario är att förslaget kommer att nyttjas av sådana sökande som av en eller annan orsak inte vill delta i urvalsprov eller som inte kommit in till önskad utbildning och som har råd att betala för en utbildning. Yrkeshögskolan Arcada ifrågasätter samhällsnyttan av ett system som bidrar till polarisering bland de unga.

Arcada lyfter fram några punkter som vi upplever att inte tillräckligt har beaktats:

- De föreslagna åtgärderna kommer osannolikt att leda till ökat antal högskoleutbildade
- Det är ytterst osäkert huruvida förslaget på ett ändamålsenligt sätt breddar högskolornas finansiering
- Studenternas likabehandling har inte beaktats då studenter som betalar för sin utbildning via öppna högskolan inte har tillgång till samma tjänster som studiekamrater som inte betalar
- Högskolornas olika förutsättningar att hantera många olika studentroller har inte beaktats, inte heller det faktum att resurser krävs även om volymerna skulle vara små

Er syn på propositionens mål

Målet för förslaget är att bredda vägarna in till högskoleutbildning och på så sätt nå målet om minst 50% högskoleutbildade. Förslaget ses även som ett led i målet att bredda finansieringsstrukturen för högskolorna. Yrkeshögskolan Arcada ser att de åtgärder som föreslås i förslaget inte kommer att leda till det resultat som eftersträvas. I och med att konceptet med öppen högskola redan funnits länge och olika smidiga vägar in till högskolor redan existerar kan man starkt ifrågasätta om en dyr variant av det som redan möjliggörs kommer att vara särdeles attraktivt för den tilltänka målgruppen.

Då det kommer till att bredda finansieringen är förslaget en ytterst osäker inkomstkälla. Det är svårt att förutse huruvida konceptet kommer att locka studenter och risken är överhängande att förslaget, som möjliggör men inte tvingar att ta ut en avgift som motsvarar kostnaderna för en examen, i stället leder till ytterligare minskning av den offentliga finansieringen för högskoleutbildning. Detta kommer att drabba högskolor olika och en liten högskola med utbildning på svenska, där volymerna är mindre kommer att ha marginella möjligheter att trygga sin finansiering genom det koncept som regeringen föreslår med avgiftsbelagd öppen yrkeshögskoleexamen. Beaktas bör också att det för högskolor kräver lika stor startinsats och insats för upprätthållande av grundstödsstrukturer, så som betalningstrafik, studentregister och lärplattformar, oberoende av studerandevolym.

Er syn på förslagen om examensutbildning som ordnas som öppen högskoleundervisning (7 § och 8 c § i lagförslag 1 samt 10 § och 12 c § i lagförslag 2). Finns det behov av ändringar eller preciseringar i den föreslagna regleringen?

Yrkeshögskolan Arcada ser att en av förslagets brister är att man inte beaktat likabehandlingen av studenter. Förslaget riskerar att öka polariseringen då studenter i samma grupp som studerar för samma examen inte har tillgång till samma tjänster. Detta gäller såväl förslaget att de som betalar för sin examen ska uteslutas från studiestöd och att de inte ska ha tillgång till studenthälsovård.

Er syn på förslaget om reservering av studieplatser (förstagångskvot) (36 b § i lagförslag 1 samt 28 b § i lagförslag 2)

I lagförslaget ingår en skrivelse om att den så kallade förstagångskvoten inte gäller de som betalat för en examen. Detta rimmar illa med andemeningen i att man inte i första hand ska samla på sig flera examina på samma nivå. Man kan ifrågasätta varför en examen som man betalat för inte ska räknas som en examen i detta hänseende, en inkonsekvens som inte är logisk.

Er syn på förslaget om ändring av studiestödslagen (lagförslag 3)

I lagförslaget om att utesluta målgruppen från hälsovårdstjänster jämför man det med beställningsutbildning, vilket är missvisande för studenter som köper sin examen via öppna högskolan är privatpersoner och förslaget försätter studenterna i en position som inte är förenlig med principen om likabehandling.

Er syn på förslaget om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (lagförslag 4)

Förslaget att utesluta målgruppen från förmåner är mera försvarbart om man räknar med att de som betalar för sin examen är personer i arbetslivet som åtnjuter t.ex. företagshälsovårdens tjänster. Problemet är att den målgruppen inte har ett stort behov av en examen, utan kan förkovra sig genom att delta i enskilda studiehelheter via kontinuerligt lärande. De som har behov av examen kan vara de som vill nå en helt ny bransch som följd av t.ex. arbetslöshet och de unga som saknar examen efter andra stadiet utbildning och av olika orsaker inte fick en studieplats.

I lagförslaget om att utesluta målgruppen från hälsovårdstjänster jämför man det med beställningsutbildning, vilket är missvisande för studenter som köper sin examen via öppna högskolan är privatpersoner och förslaget försätter studenterna i en position som inte är förenlig med principen om likabehandling.

Er syn på konsekvensbedömningarna i utkastet till proposition per konsekvenstyp. Vilka är era egna bedömningar av propositionens konsekvenser? Saknas det något i konsekvensbedömningarna? Högskolorna ombeds bedöma hur och i vilken omfattning den i utkastet till proposition föreslagna möjligheten att avlägga examen inom den öppna högskoleundervisningen skulle kunna införas samt enligt vilken tidtabell. Dessutom ombeds högskolorna bedöma vilka konsekvenser ett genomförande av detta skulle ha för högskolornas övriga utbud av öppen högskoleundervisning.

En konsekvens som förbisetts är att systemet och utbudet av en öppen högskoleutbildning som ett led i det kontinuerliga lärandet fortgår som tidigare och högskolorna tillämpar redan nu validering och tillgodoräkning av tidigare förvärvad kompetens. Det ter sig alltså väldigt sannolikt att sökande väljer att plocka kurser via öppna högskolans utbud inom ramen för kontinuerligt lärande och sedan i ett sent skede anmäla sig som betalande för examen, anhåller om att få de redan genomförda studierna tillgodoräknade och får på detta sätt en betydligt billigare examen. Yrkehögskolan Arcada ifrågasätter behovet av en så omfattande förändring som regeringen nu föreslår, då strukturer redan finns för att kunna studera också stora helheter via öppen högskola.

En annan konsekvensbedömning som saknas gäller de strikt EU reglerade vårdutbildningarna och utbildningarna som lyder under SORA lagen. Förslaget förutsätter att högskolorna skapar nya processer för att säkerställa att studenter kan utöva t.ex. praktik.

Er syn på ikraftträdandetidpunkten för propositionen (enligt propositionsutkastet skulle de föreslagna lagarna träda i kraft den 1.8.2028)

Yrkeshögskolan Arcada föreslår att propositionen återtogs. Det föreslagna förslaget innebär en stor reform som inte kan hastas fram, utan kräver mera konsekvensbedömning och ökad tydlighet i relation till redan befintliga processer inom öppen högskoleverksamhet och kontinuerligt lärande

Övriga synpunkter och iakttagelser

Yrkeshögskolan Arcada stöder Arenas utlåtande i detta ärende

Forsskåhl Mona
Yrkeshögskolan Arcada

Stadius Annika
Yrkeshögskolan Arcada